

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-
ресторанної справи та підприємництва

**О.А. Ніколайчук, Н.С. Приймак, Н.В. Лохман,
О.Б. Чернега**

ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Рівень магістр

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма «Антисипативне управління бізнесом»

Кривий Ріг
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-
ресторанної справи та підприємництва

**О.А. Ніколайчук, Н.С. Приймак, Н.В. Лохман,
О.Б. Чернега**

ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Рівень магістр

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма «Антисипативне управління бізнесом»

Затверджено на засіданні
кафедри технологій в ресторанному
господарстві, готельно-ресторанної
справи та підприємництва
Протокол № 1
від “31” серпня 2022 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол № 2
від “27” жовтня 2022 р.

Кривий Ріг
2022

**УДК [378.147.091.33-027.22: (334.722+[330.552:339.1]+336.7)]:378.22
Н 75**

Ніколайчук, О.А., Приймак Н.С., Лохман Н.В., Чернега О.Б.

Н 75 Переддипломна практика: програма та методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», освітній рівень магістр / Ніколайчук О.А., Приймак Н.С., Лохман Н.В., Чернега О.Б.; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. техн. в рестор. госп., гот.-рест. справи та підприємн. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2022. – 28 с.

Програма та методичні рекомендації призначені для проходження переддипломної практики здобувачів вищої освіти на підприємствах, що здійснюють активну господарську діяльність. В методичних рекомендаціях сформульовані ціль та завдання практики, визначено і розкрито зміст переддипломної практики, форми та методи контролю проходження практики, зазначено вимоги до змісту та оформлення звіту, наведена послідовність підведення підсумків практики та критерії оцінювання її результатів.

УДК 378.147.091.33-027.22:378.21:005

© Ніколайчук О.А., Приймак Н.С.,
Лохман Н.В., Чернега О.Б., 2022

© Донецький національний
університет економіки й торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Цілі і завдання переддипломної практики	5
2. Організація і керівництво переддипломної практикою.....	5
3. Зміст переддипломної практики.....	7
4. Робоча програма переддипломної практики.....	11
5. Індивідуальні завдання.....	13
6. Інформаційні джерела.....	14
7. Форми і методи контролю проходження практики	14
8. Критерії оцінки якості практичної підготовки та підведення підсумків практики.....	15
9. Список рекомендованої літератури.	17
ДОДАТКИ	19

ВСТУП

Нові тенденції розвитку економічних відносин у глобальному середовищі, суттєве посилення конкуренції на зовнішньому та внутрішньому ринках, вимагає досягнення високого рівня конкурентоспроможності підприємства як невід'ємної умови забезпечення його ефективного функціонування. Це потребує якісного підвищення професійного рівня підготовки фахівців-економістів, які повинні мати фундаментальну як теоретичну, так і практичну економічну підготовку, досконало володіти знаннями своєї спеціальності, вміти не лише поповнювати та збагачувати їх, а й грамотно і компетентно застосовувати у процесі організації діяльності підприємства в умовах невизначеності та нестабільності зовнішніх умов господарювання. У цьому зв'язку зростає роль практичної підготовки майбутніх фахівців, покликаної забезпечити спроможність застосовувати на практиці набуті знання та навички при виконанні фахових завдань у ринкових умовах господарювання.

Практична підготовка, яка включає як економічну, так і переддипломну практику, є обов'язковим компонентом освітньо-професійної підготовки студентів навчальних закладів усіх рівнів акредитації до майбутньої діяльності за фахом. Окрім того, переддипломна практика є завершальним етапом підготовки студента до виконання кваліфікаційної роботи, під час якої студент виконує самостійне наукове дослідження, творчо застосовуючи теоретичні знання, набуті під час навчання, для вирішення прикладних задач управління підприємством. Матеріали переддипломної практики складають основу кваліфікаційної роботи здобувача ВО.

Переддипломна практика спрямована на формування необхідного обсягу практичних знань та умінь і передбачена у третьому семестрі освітньої програми «Антисипативне управління бізнесом» (освітній рівень магістр) у відділах та структурних підрозділах виробничих і комерційних структур, на підприємствах, в організаціях, науково-дослідних установах будь-якої організаційно-правової форми господарювання, представництвах зарубіжних компаній, що здійснюють активну господарську діяльність та інших установах.

Під час проходження переддипломної практики здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з діяльністю підприємств-баз практики, з обов'язками фахівців в галузі планово-економічної діяльності підприємства, а також зібрати матеріали, необхідні для написання кваліфікаційної роботи.

Програма і методичні рекомендації розроблені на основі Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти П ДонНУЕТ 05.02–01–2021.

1. ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Метою переддипломної практики є узагальнення і вдосконалення здобутих здобувачами вищої освіти знань, практичних умінь та навичок на базі конкретного суб'єкта господарювання, оволодіння професійним досвідом та готовності їх до самостійної трудової діяльності, а також збору матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.

Завданнями переддипломної практики є:

- безпосередня практична підготовка здобувачів вищої освіти до самостійної роботи на посадах фахівців організацій;
- закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих при вивченні економічних дисциплін;
- творче засвоєння студентом економічних знань у тісному взаємозв'язку з практикою фінансово-господарчої діяльності підприємства;
- розширення економічного кругозору здобувачів вищої освіти і підвищення його активності;
- вивчення організації планово-економічної роботи на підприємстві, надбання необхідних навичок цієї роботи;
- ознайомлення з основними законодавчими і нормативними документами та матеріалами, що регулюють і визначають діяльність підприємства;
- вивчення структури і характеру діяльності підприємства, оцінка його фінансового стану, ефективності фінансово-господарської діяльності, перспектив його розвитку;
- збір необхідних матеріалів для написання кваліфікаційної роботи, їх обробка, аналіз та систематизація, виконання всіх необхідних розрахунків;
- підготовка звіту з переддипломної практики, обґрунтування висновків, рекомендацій та пропозицій з використанням аналітичних результатів.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення практики та контроль її результатів покладається на завідувача кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва.

Загальне навчально-методичне керівництво практикою здійснює відділ інноваційних освітніх технологій.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують відповідні викладачі-керівники практики від кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва разом із керівниками від баз практики.

Організаційними заходами кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва, що забезпечують підготовку та порядок проведення переддипломної практики, є:

визначення відповідності підприємств-баз практики умовам практичної підготовки та затвердження переліку баз практики для відповідного навчального року;

укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між Університетом та підприємством (організацією, установою);

підготовка наказу про розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики та закріплення керівників практики;

формування індивідуальних завдань на практику (згідно додатку А);

направлення здобувачів вищої освіти на бази практики (додаток Б);

проведення анкетування здобувачів вищої освіти;

контроль, аналіз та узагальнення результатів проведення практики.

Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва призначає керівниками практики викладачів, які ознайомлені з діяльністю організацій, де здобувачі вищої освіти проходять практику.

Керівник практики від кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва:

розробляє індивідуальні завдання;

забезпечує проведення всіх організаційних заходів в Університеті перед виїздом здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж про порядок проходження практики; надання здобувачам вищої освіти необхідних документів (направлення – додаток Б; гарантійний лист – додаток В);

контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до місць практики;

здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;

надає методичну допомогу під час виконання індивідуальних завдань;

проводить консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для складання звіту про практику;

інформує здобувачів вищої освіти про порядок надання звітів про практику;

приймає захист звітів здобувачів вищої освіти, атестує їх і виставляє оцінки у індивідуальний план здобувача вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти при проходженні переддипломної практики зобов'язані:

до початку практики одержати від керівника практики від Університету направлення, методичні матеріали та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;

своєчасно прибути на базу практики;

у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;

вивчити й суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;

нести відповідальність за виконану роботу та її результати і показувати приклад свідомого і сумлінного ставлення до праці;
своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

Здобувачі вищої освіти-практиканти мають право на:
методичне та організаційне забезпечення практики від Університету та бази практики;
можливість отримання робочого місця згідно з програмою практики;
консультативну допомогу з боку керівників практики як від Університету, так і від бази практики.
користування бібліотекою підприємства;
ознайомлення з установчими документами, фінансовою та статистичною звітністю підприємства тощо, якщо ці документи не містять комерційної таємниці підприємства;
здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці.

3. ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

При проходженні переддипломної практики *на підприємствах* вивченню та дослідженню підлягають наступні питання:

1 Загальна характеристика економічної діяльності підприємства

А) Організаційна характеристика підприємства.

При дослідженні даного питання здобувач вищої освіти повинен ознайомитися з організаційною системою управління і станом економічної роботи, з основними напрямками господарської діяльності підприємства-бази практики, Вивчити Статут і установчі документи підприємства, організаційно-правові принципи побудови діяльності підприємства. У звіті здобувач ВО має відобразити: повну назву підприємства, його місцезнаходження, форму власності, вид, цілі і задачі його діяльності.

Б) Зовнішнє середовище функціонування підприємства.

Для характеристики зовнішнього середовища функціонування підприємства здобувач вищої освіти повинен вивчити чинники макро- і мікросередовища. Дати характеристику найбільш важливих для даного підприємства чинників макросередовища, із чіткою конкретизацією їхнього впливу. Аналізуючи мікросередовище діяльності підприємства, здобувач ВО повинен вивчити роботу підприємства з постачальниками ресурсів, посередниками, споживачами, зазначити основних конкурентів. Враховуючи значний вплив державних законодавчих органів на діяльність підприємства, здобувач ВО повинен зазначити, якими Законами України, постановами Верховної Ради і Кабінету Міністрів України, Указами Президента України, інструкціями, методичними вказівками, наказами керується підприємство у своїй виробничій, комерційній і фінансовій діяльності.

В) Внутрішнє середовище функціонування підприємства.

В рамках даного питання здобувач вищої освіти повинен вивчити організаційну побудову і структуру управління підприємством, склад персоналу і

Положення про відділи, сектори, посадові обов'язки робітників економічної служби й організацію роботи цієї служби. Необхідно провести загальний економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за останні 3 роки, тобто проаналізувати основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства в звітному періоді в порівнянні з попереднім (див. додаток Г).

Г) Оцінка узагальнюючих показників фінансово-господарської діяльності підприємства. Здобувач вищої освіти повинен дати оцінку узагальнюючих показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

2 Ринкова позиція підприємства

Для визначення ринкової позиції підприємства здобувач вищої освіти може використовувати матриці БКГ, GE/McKinsey, Портеру, метод SPACE та інші інструменти.

Для проведення рейтингової оцінки здобувач вищої освіти використовує систему показників, яку він обґрунтовує відповідно теми кваліфікаційної роботи (система показників для оцінки ефективності управління підприємством, окремим напрямом економічної діяльності підприємства – комплексна, збалансована, матрична тощо).

На основі цієї системи показників здобувач вищої освіти проводить рейтингову оцінку ефективності управління діяльністю підприємства, визначає його ранг, порівнюючи з підприємствами-конкурентами (не менш 5 підприємств), використовуючи один з відомих методів (еталонного підприємства, максимуму, суми місць тощо). При виборі підприємств-конкурентів доцільно скористатися інформацією, яка викладена на сайті smida.gov.ua.

3 Виявлення та обґрунтування вузьких місць у фінансово-господарській діяльності підприємства

На основі порівняння показників підприємства, що досліджується, та еталонного підприємства (або нормативних показників) виявляються відхилення (вузькі місця). Формулюються проблеми (розробляється дерево проблем), визначаються ключові фактори успіху.

4 Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Проводиться поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства відповідно до визначених проблем. Перелік аналітичних показників, період аналізу, його методи, форми таблиць, наявність початкової інформації залежить від виявлених «вузьких місць» та узгоджуються з науковим керівником роботи.

Визначається вартість підприємства, використовуючи один з відомих підходів – витратний, доходний, порівняльний.

Аналіз завершується інтегральною оцінкою ефективності управління фінансово-господарською діяльністю підприємства або розрахунком інтегрального рівня економічної безпеки підприємства (метод здобувач вищої освіти вибирає самостійно).

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми повинні супроводжуватися відповідними поясненнями та висновками, що дозволяють

визначити сутність економічних процесів, які відбуваються на підприємстві, виявити їх особливості, тенденції.

5 Обґрунтування антисипативної програми розвитку підприємства

У цьому розділі обґрунтовуються шляхи рішення проблем, що були виявлені, та перспективні напрями розвитку з обов'язковою варіантністю моделювання ситуації та обґрунтування оптимального рішення. Особливу увагу слід звернути на антисипативному характері змін, які пропонуються на підприємстві, та на стратегічних перевагах, здобутих бізнесом при їх впровадженні. Обґрунтування здійснених пропозицій проводиться у такій послідовності:

1. Перелік планових заходів з визначенням детального плану-графіка реалізації кожного з них конкретизацією завдань по підрозділах і виконавцях.

2. Бюджет витрачання засобів на реалізацію програми (якщо планові заходи вимагають додаткового фінансування певних специфічних витрат).

3. Фінансовий план діяльності підприємства на період реалізації програми, зокрема план обслуговування і погашення боргів, план руху грошових коштів.

4. Форми і механізм контролю за реалізацією програми з боку зацікавлених сторін (власників, кредиторів, органів державного управління тощо), їх повноваження по поточному управлінню реалізацією програми (плану).

Узагальнення обґрунтування шляхів вирішення виявлених проблем студент представляє за формою таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Програма розвитку підприємства

№	Заходи	Стратегічна спрямованість	Відповідальний виконавець	Термін виконання
1				
2				
...				

Для визначення можливості та готовності підприємства до змін, які окреслені програмою розвитку, здобувач вищої освіти проводить опитування експертів. Анкету здобувач вищої освіти розробляє самостійно (не менш 10 питань). До анкети доцільно включати також і питання відповідно теми, завдань та змісту кваліфікаційної роботи. Результати опитування можуть бути використані при виконанні кваліфікаційної роботи. Експертами при опитуванні виступають робітники підприємства (не менш 5 експертів). Анкети додаються до звіту з практики.

У звіті здобувач вищої освіти не тільки узагальнює результати опитування, а й визначає міру узгодженості думок експертів, використовуючи коефіцієнти рангової кореляції за критерієм Спірмена і критерієм Кенделла, або коефіцієнти конкордації.

6. Підготовка матеріалів та написання звіту з практики вимагає:

систематизації отриманих матеріалів та результатів переддипломної практики;

формування висновків щодо ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та організації планово-економічної роботи на підприємстві.

Під час проходження практики **здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися з:**

– історією створення та розвитку підприємства (статутними документами, напрямками діяльності тощо);

– законодавчими і нормативними документами, які регламентують діяльність бази практики;

– особливостями технологічних процесів виготовлення продукції або надання послуг (галузь національної економіки, до якої належить господарюючий суб'єкт; опис продукції (послуги), яку підприємство виготовляє (торгує); опис частини загального технологічного процесу);

– виробничою та організаційною структурою управління підприємства-бази практики;

– роботою основних виробничих та управлінських підрозділів (технологічний відділ, відділ праці і заробітної плати, відділ маркетингу, постачання, збуту, планово-економічний відділ, фінансовий відділ, бухгалтерія, тощо);

– цілями, завданнями, принципами діяльності та функціями підрозділів, які займаються планово-економічною діяльністю;

– методичними підходами до здійснення аналізу планово-економічної діяльності;

– господарською діяльністю підприємства – бази практики (основні економічні показники діяльності за останні 3 роки, в т.ч. обсягом виробництва (вартісного та натурального), засобами виробництва, чисельністю працюючих за категоріями, продуктивністю праці, витратами, прибутком, рентабельністю та інше);

– комп'ютерними програмами, за допомогою яких реалізуються завдання організацій;

– місцем підприємства у господарській та регулятивній структурі економіки України;

– конкурентною позицією об'єкту практики на місцевому та національному ринках;

– тенденціями розвитку планово-економічної діяльності об'єкту практики у контексті об'єктивних світогосподарських закономірностей.

Після проходження переддипломної практики **здобувачі ВО повинні вміти:**

– аналізувати техніко-економічну документацію, статистичну інформацію для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства;

- аналізувати і давати оцінку діяльності підприємства, виявляти резерви підвищення ефективності його діяльності за рахунок реалізації моніторингу слабких сигналів середовища діяльності;
- складати економічні звіти;
- виявляти існуючі проблеми в діяльності підприємства;
- обґрунтовувати антисипативну програму розвитку підприємства і пропонувати заходи щодо її реалізації ;
- самостійно виконувати планово-економічні розрахунки, пов'язані з плануванням діяльності підприємства;
- використовувати сучасний теоретичний і методичний інструментарій та практичні навички для вирішення реальних економічних і соціальних задач діяльності підприємства;
- досконало володіти обчислювальною технікою, яка використовується у роботі сучасних підприємств;
- розробляти і використовувати оптимальні методики аналізу та оцінки ефективності функціонування підприємств; професійно орієнтуватись у сучасних інформаційно-комунікаційних системах.

Отримані під час проходження практики дані треба систематизувати для подальшого аналізу.

Типова структура звіту з переддипломної практики наведена у додатку Д.

4. РОБОЧА ПРОГРАМА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Задачі та обов'язки здобувачів вищої освіти під час проходження переддипломної практики наведені в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1 – Робоча програма переддипломної практики підготовки здобувачів вищої освіти

<i>Етапи</i>	<i>Завдання</i>	<i>Кількість годин</i>
1. Організаційні збори	Ознайомлення здобувачів вищої освіти-практикантів із метою, завданнями переддипломної практики, із календарним планом проведення практики, вимогами до написання звіту, обов'язками під час практики, видача індивідуальні завдання на переддипломну практику, проведення інструктажу з техніки безпеки під час проведення переддипломної практики	1
2. Знайомство з організаційною системою управління і станом економічної роботи	Ознайомитись з організаційною структурою підприємства, його функціональними підрозділами та характером їх взаємозв'язку у виробничому процесі	3
3. Знайомство з статутними документами підприємства, основними видами його	Ознайомитись зі Статутом і установчими документами підприємства, виявити основні напрями господарської діяльності підприємства	2

діяльності		
4. Ознайомлення з нормативно-правовими, інформаційними, звітними і статистичними матеріалами з організації економічної діяльності, їх систематизація і аналіз	Систематизувати основні правові, інформаційні, звітні і статистичні матеріали, надані підприємством	3
5. Знайомство з роботою відділів, які здійснюють планово-економічну діяльність	Ознайомитись з Положеннями про функціональні підрозділи, з цілями, завданнями, принципами діяльності та функціями підрозділів, які займаються планово-економічною діяльністю; ознайомитись з штатним розкладом відділу в якому проходить практику здобувач вищої освіти	3
6. Ознайомлення з інформаційними джерелами щодо участі підприємства у різних видах діяльності	Ознайомитись з порядком роботи з документами внутрішньої звітності, вхідною та вихідною документацією економічної діяльності	7
7. Ознайомлення зовнішнім середовищем функціонування підприємства	Вивчити чинники макро- і мікросередовища, оцінити їх вплив на діяльність підприємства та ідентифікувати слабкі сигнали істотних змін складноструктурованого середовища	7
8. Дослідити внутрішнє середовище підприємства	Провести загальний економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства, проаналізувати основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства в звітному періоді в порівнянні з попереднім	7
9. Визначення ринкової позиції підприємства	Побудувати систему показників для оцінки ефективності управління підприємством. Провести рейтингову оцінку діяльності підприємства у порівнянні з його конкурентами	7
10. Виявлення та обґрунтування вузьких місць у фінансово-господарській діяльності підприємства.	Виявити „вузькі” місця” підприємства, розробити дерево проблем, визначити ключові фактори успіху підприємства	5
11. Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства	Провести поглиблений аналіз фінансово-господарській діяльності підприємства. Визначити вартість підприємства. Провести інтегральну оцінку ефективності діяльності підприємства	8
12. Обґрунтування антисипативної програми розвитку підприємства	Обґрунтувати шляхи рішення виявлених проблем підприємства та перспективні напрями їх подальшого розвитку	7
13. Визначення можливостей підприємства до змін	Розробити анкету. Провести опитування експертів щодо готовності підприємства до змін	5
14. Узагальнення результатів проведеного дослідження	Скласти програму розвитку підприємства	5
15. Збір та систематизація	Зібрати і систематизувати основні техніко-	7

матеріалів для виконання індивідуальних завдань	економічні показники і форми звітності підприємства, статистичні матеріали по роботі підприємства в мережі Інтернет для написання звіту з практики	
16. Виконання індивідуального завдання	Виконати і оформити індивідуальні завдання, зібрати матеріали у рамках наукових досліджень та надати їх для перевірки керівникам практики	7
17. Підготовка аналітичного звіту	Систематизація отриманих матеріалів та результатів практики, формування висновків щодо ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та організації планово-економічної роботи на підприємстві	7
Всього		90

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання керівником практики від кафедри і видається кожному здобувачу ВО.

Метою індивідуального завдання є:

набуття здобувачем вищої освіти навичок самостійної роботи зі збору, обробки статистичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;

набуття здатностей описувати та аналізувати зміст функціональних сфер діяльності організації;

формування навичок виявлення проблем у певних сферах господарської діяльності та обґрунтування управлінських рішень;

Тематика індивідуальних завдань формується відповідно до тематики кваліфікаційних робіт та з урахуванням особистих наукових інтересів здобувачів ВО (орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт наведена у додатку А). Виконання індивідуального завдання передбачає збір і обробку інформації згідно з розробленою тематикою та виконання інших видів робіт за дорученням кафедри.

Для успішного виконання індивідуального завдання, у період проходження переддипломної практики **здобувач вищої освіти зобов'язаний зібрати статистичну інформацію за останні 3 роки**, яка:

відображає організаційні особливості функціонування підприємства (організації, установи), що виступає базою практики;

дозволяє здійснити аналіз техніко-економічних показників діяльності організації;

допомагає обґрунтувати програму розвитку підприємства (організації, установи): скласти перелік планових заходів розвитку з визначенням детального плану-графіка реалізації кожного з них конкретизацією завдань по підрозділах і виконавцях; визначити бюджет витрачання засобів на реалізацію програми; скласти фінансовий план діяльності підприємства на період реалізації програми, визначити форми і механізм контролю за реалізацією програми з боку зацікавлених сторін та їх повноваження по поточному

управлінню реалізацією програми (плану).

Конкретний зміст індивідуального завдання з переддипломної практики, здобувач вищої освіти має отримати на виробничій нараді від керівника переддипломної практики. Здобувач вищої освіти, який не має індивідуального завдання, до практики не допускається. Відповідальність за завчасне отримання індивідуального завдання покладається на здобувача вищої освіти.

Виконане індивідуальне завдання, оформлене згідно даних Методичних рекомендацій є обов'язковою складовою звіту з переддипломної практики.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Для досягнення мети переддипломної практики і складання звіту здобувач вищої освіти має використовувати такі джерела інформації:

1. Законодавча та нормативна документація.
2. Статут підприємства.
3. Положення про функціональні підрозділи.
4. Положення про структурні підрозділи.
5. Посадові інструкції фахівців структурних підрозділів.
6. Організаційно-розпорядчі документи, накази, інструкції.
7. Договори на постачання, закупівлю товарів, надання послуг чи виконання робіт.
8. Сайти підприємств в мережі Інтернет.
9. Форми бухгалтерської та статистичної звітності.
10. Інша довідкова література, що наведена у Переліку рекомендованих джерел даних Методичних рекомендацій, або підібрана здобувачем вищої освіти самостійно.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Контроль за практикою здобувачів вищої освіти націлений на забезпечення своєчасності та належної якості виконання програми практики.

Контроль за проходженням практики з боку кафедри здійснюється керівником практики від кафедри та завідувачем кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва. Він має на меті виявлення та ліквідацію недоліків та надання допомоги здобувачам вищої освіти при виконанні програми практики.

У відповідності до Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти П ДонНУЕТ 05.02–01–2021, здобувачі ВО, після закінчення терміну виробничої практики звітують про виконання її програми та індивідуального завдання перед керівником практики від кафедри.

Формою звітності здобувачів вищої освіти за проходження переддипломної практики та виконання її програми є подання звіту. Звіт готується відповідно до програми та методичних рекомендацій у розширеній та анотованій формах.

Розширений звіт в електронному вигляді засобами платформи Moodle подається на рецензування викладачу-керівнику практики від кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва. Після доопрацювання та остаточного погодження з ним звіт у анотованій формі друкується та подається на захист не пізніше ніж за два дні до закінчення практики (для здобувачів денної форми здобуття вищої освіти).

Анотований звіт з переддипломної практики має бути підписаним керівником від бази практики та містити: титульний аркуш, викладення актуальності проходження виробничої практики в умовах базового підприємства, її мети та завдань, узагальнення результатів дослідження кожного рекомендованого у робочій програмі практики напряму діяльності базового підприємства та результати виконання індивідуального завдання. Обсяг анотованого звіту не має перевищувати 10 сторінок з урахуванням титульного аркушу та він не може містити додатків. Відсутність анотованого звіту у друкованій формі не дає права на отримання здобувачем вищої освіти залікової оцінки із виробничої практики.

Звіт з переддипломної практики захищається здобувачем вищої освіти у комісії, склад якої визначається програмою практики та відповідним наказом про створення комісії. Керівник практики від кафедри технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної справи та підприємництва виставляє у анотований звіт оцінку, що визначена комісією, та підписує його.

Результат практики вноситься викладачем-керівником практики в відомість і індивідуальний план здобувача вищої освіти.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики зі спеціальності без поважних причин, відраховується з Університету.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

На завершальному етапі виробничої практики відбувається захист підготовленого здобувачем вищої освіти звіту у комісії, склад якої визначається програмою практики та відповідним наказом про створення комісії. Комісія приймає залік у здобувачів на базах практики в останні два дні проходження практики або в Університеті протягом перших десяти днів семестру, що починається після практики. Захист проводиться у формі співбесіди. За результатами захисту звіту виставляється диференційована оцінка (табл. 8.1).

Таблиця 8.1 - Шкала оцінювання переддипломної практики

Оцінка		
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала
5, «відмінно»	A	90-100
4, «добре»	B	80-89
	C	75-79
3, «задовільно»	D	70-74
	E	60-69
2, «незадовільно»	FX	35-59
	F	0-34

До захисту звіту допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму практики, своєчасно подали звіт за установленим зразком і отримали позитивну характеристику від бази практики.

Комісія виставляє оцінку на підставі:

- оцінки керівником від Університету розширеного звіту з врахуванням відповідей на запитання членів комісії під час захисту;
- відгуку і оцінки роботи на практиці наданих керівником практики від підприємства.
- презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики під час захисту звіту.

Основні критерії оцінювання проходження практики, на базі яких формується оцінка здобувача вищої освіти представлені в табл. 8.2.

Таблиця 8.2 - Критерії оцінювання проходження практики

Оцінка			Критерії оцінювання проходження практики
Національна шкала	Шкала ECTS	100-бальна шкала	
5, «відмінно»	A	90-100	Одержує здобувач вищої освіти, який змістовно розкрив усі програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, при захисті продемонстрував одержані знання і навички
4, «добре»	B	80-89	Одержує здобувач вищої освіти, який змістовно розкрив програмні питання, виконав всі вимоги щодо оформлення звіту, але при захисті помилявся у відповіді на поставлені запитання
	C	75-79	
3, «задовільно»	D	70-74	Одержує здобувач вищої освіти, який в своєму звіті при розкритті програмних питань припустився незначних помилок, в оформленні звіту є недоліки, при захисті роботи на поставлені запитання не було дано конкретних відповідей
	E	60-69	
2, «незадовільно»	FX	59-30	Одержує здобувач вищої освіти, який не розкрив програмні питання, не дотримався вимог щодо оформлення звіту та при відповіді на запитання припускався значних помилок

Результат заліку за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний план здобувача вищої освіти.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

І. Основна література

1. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / [за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової] – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 384 с. http://culonline.com.ua/Books/analiz_gosp_dijaln_Kosova.pdf
2. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. для вищ. навч. закл. екон. і менедж. спец. / Г.А. Дорошук, Н.М. Дащенко; М-во освіти і науки України . - Л. : Новий Світ-2000, 2010 . - 332 с.
3. Антикризове управління підприємством: навчальний посібник для студ. екон. спец. усіх форм навч. / З.Є. Шершньова [та ін.]; заг. ред. З.Є. Шершньова. – К.: КНЕУ, 2007. – 676 с.
4. Антисипативне управління машинобудівними підприємствами на засадах слабких сигналів : монографія / О. Є. Кузьмін, Л. Г. Ліпич, О. Г. Мельник [та ін.]. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 224 с.
5. Борзенко В. І. Антикризове управління: навч. посіб. / В. І. Борзенко. – Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2016. – 231 с.
6. Гетьман О. О. Економічна діагностика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – Київ: Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
7. Гетьман О.О. Економіка підприємства. Навч. посіб. - / О.О.Гетьман, В.М.Шаповал. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 488 с.
8. Каміньська, Б. Аналіз потенціалу розвитку промислового підприємства в антисипативному управлінні. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії: науковий журнал. - 2018.- 4(16), с. 82-87
9. Кузьмін О. Є. Економічна діагностика : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. - К. : Знання, 2012. - 298 с.
10. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / Г.В. Савицька. – [2-ге вид., випр. і доп.] – К. : Знання, 2005. – 662 с.
11. Скібіцька Л.І. Антикризовий менеджмент: навчальний посібник / Л.І. Скібіцька, В.В. Матвеев, В.І. Щелкунов, С.М. Подреза. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 584 с.
12. Шершньова З.Э. Стратегічне управління [Текст]: навч. посібник / З.Э. Шершньова, С.В. Оборська - К.:КНЕУ, 2014.-384 с.
13. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства: навч. посіб. / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – [3-є вид.] - К. : Каравела, 2008. – 352 с.
14. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.
15. Фролова Л.В. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій [Текст]: навч. посіб. / Л.В. Фролова, О.О.Никитенко, С.О. Ермак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2007. - 158 с.

ІІ. Додаткова література

16. Бочаров В. В. Финансовый анализ. Краткий курс. 2-е изд. / В. В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2009. - 240 с.
17. Виноградський М. Д. Управління персоналом : навч. посібник / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. - 2-ге вид. - Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 502 с.
18. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності : навч. посібник / Б. В. Гринів. - Київ : Центр учбової літератури, 2011. - 392 с.
19. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко. - 2-е вид. без змін. - К. : КНЕУ, 2009. - 520 с.
20. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: Навч. посіб./ І.В.Ковальчук. – К.: Знання, 2008. – С.311–362.
21. Руденский, Р.А. Антисипативное управление сложными экономическими системами: модели, методы, инструменты. - 2009. - Донецк: Юго-Восток, 257 с.
22. Управління антикризовою діяльністю підприємства: навчальний посібник / В.П. Кукоба. – К.: КНЕУ, 2008. – 395 с
23. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства. Підручник / Швиданенко Г. О., Васильков В. Г., Гончарова Н. П. [та ін.]; за заг. ред. Г. О. Швиданенко. - К.: КНЕУ, 2009. - 598 с.

III. Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003, №436-IV із змінами та доповненнями // Законопроекти / Упр. Комп'ютеризації системи апарату Верховної Ради України, 2003. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Кодекс законів про працю України (КЗпП) [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua/laws/show/322-08/page>
3. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». - К.: Центр навчальної літератури. – 2016. – 68с.
4. Закон України «Про підприємництво» : за станом на 27 січ. 2012 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 2012. – 189 с.
5. Закон України «Про колективні договори і угоди» //Закони України. – К., 1996. – Т.6 – с. 5-11.
6. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» // Закони України. – К., 1999. – Т.15. – С.332-343.

Тематика кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для формування індивідуальних завдань

1. Антикризове управління ресурсним потенціалом підприємства в контексті вартісно-орієнтованого управління.
2. Антисипативне управління формуванням ресурсної компоненти бізнес-моделі підприємства.
3. Антикризовий потенціал підприємства: визначення, оцінка та управління
4. Обґрунтування підвищення ефективності управління товарооборотом підприємства з урахуванням антикризових заходів.
5. Економічне управління товарооборотом на засадах антикризового моніторингу споживчих товарів.
6. Вартість бізнесу як цільова функція підприємства в умовах антисипативного управління бізнесом.
7. Вартість підприємства як основний критерій ефективності бізнесу.
8. Підвищення ефективності управління інтелектуальним потенціалом підприємства як складової його ринкової вартості.
9. Підвищення ефективності управління трудовим потенціалом підприємства як складової його ринкової вартості.
10. Оцінка вартості підприємства в цілях антисипативного управління.
11. Управління активами підприємства та зростання його ринкової вартості.
12. Управління вартістю підприємства як основна задача корпоративного управління.
13. Управління прибутком підприємства у контексті зростання його ринкової вартості.
14. Оцінка трудового потенціалу підприємства в системі заходів антисипативного управління.
15. Формування конкурентоспроможності трудового потенціалу підприємства в умовах антисипативного управління.
16. Формування механізму антисипативного управління оборотним капіталом підприємства.
17. Обґрунтування антикризових механізмів формування та використання оборотного капіталу підприємства.
18. Антикризове управління капіталом підприємства.
19. Антисипативне управління ефективністю господарської діяльності підприємства.
20. Забезпечення економічної безпеки – основа антисипативного управління підприємством.
21. Розробка антисипативної стабілізаційної програми на підприємстві в умовах складноструктурованого середовища бізнесу.

22. Розробка антикризової програми управління оборотними активами підприємства.
23. Антисипативне управління фінансовими результатами діяльності підприємства.
24. Антисипативне управління прибутком – умова стабільного розвитку підприємства.
25. Обґрунтування антикризових заходів на основі ефективного управління прибутком підприємства.
26. Формування прибутку підприємства на основі діагностичного інструментарію та антикризових заходів.
27. Стабілізаційні механізми забезпечення максимізації прибутку підприємства.
29. Формування фінансової стійкості в умовах антикризового управління підприємством.
30. Моніторинг фінансового стану підприємства і розробка антикризової фінансової стратегії.
31. Антисипативне фінансове управління підприємством.
32. Діагностика системи антисипативного фінансового управління.
33. Діагностика банкрутства і розробка заходів його запобігання.
34. Санація: сутність, необхідність і порядок застосування в діяльності підприємства
35. Обґрунтування резервів відновлення платоспроможності підприємства при загрозі банкрутства.
36. Обґрунтування резервів відновлення фінансової стійкості підприємства при загрозі банкрутства.
37. Обґрунтування заходів щодо виведення підприємства із стану кризи (банкрутства).
38. Антикризове фінансове управління підприємством.
39. Розробка політики запобігання банкрутства на підприємстві.
40. Управління ресурсами і компетенціями підприємства в процесі реалізації стратегічних змін.
41. Оптимізація ресурсів і компетенцій підприємства при реалізації стратегії змін.
42. Формування та реалізація інноваційного потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання.
43. Формування та реалізація стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах економічної рецесії.
44. Формування та реалізація стратегії захисту підприємства в умовах недоброчесної конкуренції.
45. Інноваційний розвиток підприємства в сучасних умовах господарювання в Україні.

Гарантійний лист

Адміністрація _____
(назва підприємства, установи, організації)

не заперечує проти проходження _____ практики у період
з _____ по _____ здобувача вищої освіти гр. _____
(шифр групи)

_____ .
(ПІБ здобувача вищої освіти)

Необхідні матеріали для написання звіту з практики будуть надані.

Гарантуємо проведення інструктажу з техніки безпеки і забезпечення здобувача вищої освіти безпечними умовами праці в період проходження практики.

(посада)

(підпис)

(ПІБ)

М.П.

ДОДАТОК Г

Таблиця Г.1 - Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства (для виробничого підприємства)

Показники	Од. виміру	Минулий рік	Звітний рік	Темп зміни, %	Абсолютне відхилення (+,-)
1	2	3	4	5	6
1 Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис.грн				
у поточних цінах					
у порівняних цінах					
2 Чистий виручка від реалізації	тис.грн				
3. Собівартість реалізованої продукції	тис.грн				
4. Валовий прибуток	тис.грн				
5. Інші операційні витрати	тис.грн				
6. Адміністративні витрати	тис.грн				
7. Витрати на збут	тис.грн				
8. Інші операційні витрати	тис.грн				
9. Прибуток (збиток) від операційної діяльності, в сумі	тис.грн				
у % до чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	%				
10. Доход від участі у капіталі	тис.грн				
11. Інші фінансові доходи	тис.грн				
12. Інші доходи	тис.грн				
13. Фінансові витрати	тис.грн				
14. Витрати від участі у капіталі	тис.грн				
15. Інші витрати	тис.грн				
16. Прибуток (збиток) до оподаткування, в сумі	тис.грн				
у % до чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	%				
17. Податок на прибуток	тис.грн				
18. Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності	тис.грн				
19. Середньооблікова чисельність робітників	чол.				
20. Продуктивність праці	тис.грн				
в поточних цінах					
в порівняних цінах					
17. Фонд заробітної плати, в сумі	тис.грн				
у % до чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	%				
18. Середня заробітна плата одного робітника в місяць	грн				
19. Середньорічна вартість основних засобів по первісній вартості	тис.грн				
20. Фондовіддача	тис.грн				
21. Середньорічна вартість оборотних активів	тис.грн				

продовження таблиці Г.1

1	2	3	4	5	6
22. Оборотність оборотних активів	об.				
23. Капітал (майно)	тис.грн				
24. Рентабельність капіталу	%				
25. Власний капітал	тис.грн				
26. Рентабельність власного капіталу	%				
27. Статутний капітал	тис.грн				

Таблиця Г.2 - Основні показники фінансово-господарської діяльності підприємства (для торговельного підприємства)

Показники	Од. виміру	Минулий рік	Звітний рік	Темп зміни, %	Абсолютне відхилення (+,-)
1	2	3	4	5	6
1. Товарооборот	тис.грн				
у поточних цінах					
у порівняних цінах					
2. Доход від реалізації товарів (валовий прибуток)					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
3. Витрати обігу					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
4. Прибуток (збиток) від реалізації					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
5. Інші операційні доходи	тис.грн				
6. Інші операційні витрати	тис.грн				
7. Прибуток (збиток) від операційної діяльності					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
8. Результат від участі в капіталі	тис.грн				
9. Результат від фінансової діяльності	тис.грн				
10. Інші доходи	тис.грн				
11. Інші витрати	тис.грн				
12. Прибуток до оподаткування					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
13. Податок на прибуток	тис.грн				
14. Чистий прибуток (збиток) від звичайної діяльності					
в сумі	тис.грн				
у % до товарообороту	%				
15. Середньооблікова чисельність працівників	чол				
16. Продуктивність праці	тис.грн				
в поточних цінах					
в порівняних цінах					
17. Фонд заробітної плати					
в сумі	тис.грн				
у % до чистої виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	%				
18. Середня заробітна плата одного працівника в місяць	грн				

продовження таблиці Г.2

1	2	3	4	5	6
19. Середньорічна вартість основних засобів	тис.грн				
20. Фондовіддача	тис.грн				
21. Середньорічна вартість оборотних активів	тис.грн				
22. Оборотність оборотних активів	об.				
23. Капітал (майно)	тис.грн				
24. Рентабельність капіталу	%				
25. Власний капітал	тис.грн				
26. Рентабельність власного капіталу	%				
27. Статутний капітал	тис.грн				

Типова структура розширеного звіту з переддипломної практики

	стор*.
ТИТУЛ	1
ЗМІСТ	1
ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1	3
Загальна характеристика економічної діяльності підприємства**	
1.1 Організаційна характеристика підприємства	
1.2 Зовнішнє середовище функціонування підприємства	
1.3 Внутрішнє середовище функціонування підприємства	
1.4 Оцінка узагальнюючих показників фінансово-господарської діяльності підприємства	
РОЗДІЛ 2	3
Ринкова позиція підприємства	
РОЗДІЛ 3	5
Виявлення та обґрунтування вузьких місць у фінансово-господарській діяльності підприємства	
РОЗДІЛ 4	4
Аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства	
РОЗДІЛ 5	5
Обґрунтування антисипативної програми розвитку підприємства	
РОЗДІЛ 6	5
Індивідуальне завдання, яке виконується для умов діяльності базового підприємства (назва)	
ВИСНОВКИ	3
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

* рекомендований обсяг розділу звіту. Загальний обсяг звіту не більше 40 стор. основної частини

** у звіті з практики "базове підприємство" замінюється на повну назву підприємства- бази практики

Навчальне видання

*Ніколайчук Ольга Анатоліївна
Приймак Натаїля Сергіївна
Лохман Наталя Володимирівна
Чернега Оксана Богданівна*

**Кафедра технологій в ресторанному господарстві, готельно-ресторанної
справи та підприємництва**

ПЕРЕДДИПЛОМНА (ВИРОБНИЧА) ПРАКТИКА

Програма та методичні рекомендації

Рівень магістр

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Антисипативне управління бізнесом»

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

**Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої справи
ДК № 4929 від 07.07.2015 р.**